

Югас Е.Ф., Олексик О.І.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ВИДИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто економічну сутність категорії «капітал». Подано визначення цієї категорії з точки зору різних авторів - як вітчизняних, так і зарубіжних, проведено дослідження її економічної природи. Наведено основні характеристики, що визначають особливості застосування категорії «капітал», виходячи безпосередньо із практичної площини. Подано власне трактування досліджуваної категорії, економічної сутності та класифікаційних характеристик капіталу підприємств за різними ознаками.

Ключові слова: капітал, структура капіталу, фінансові ресурси, види капіталу.

ВСТУП

Постановка проблеми. Капітал є одним із найважливіших понять функціонування та розвитку економічної системи. Капітал посідає головне місце в системі розподілу і перерозподілу, а також споживання матеріальних благ, тому що саме йому належить ця функція. Упродовж багатьох століть науковці трактують поняття «капітал» як складну, неоднозначну категорію, еволюція якої відобразила історичний процес розвитку суспільства. Проте нове значення вона набула лише в умовах ринкових відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічна категорія «капітал» досліджувалась багатьма вітчизняними і зарубіжними вченими, серед яких Базилевич В.Д., Квасницька Р.С. Агапова І.І., Богачева Г.Н., Стельмашук Ю.А., Туган-Барановський М.І., Балабанов І.Т., Бідник О.І., Біла О.Г., Юшко С.В., Бланк І.А., Брігхем Є.Ф., Катан Л.І., Клименко С.М., Черемісова Т.А., Крамаренко Г.О., Поддєрьогін А.М., Подольська В.О., Селезньов В.В., Суярова О.О. та ін., але тема капіталу залишається актуальною в процесі динамічного розвитку економіки.

Формулювання цілей статті. Дослідити й узагальнити позиції вчених щодо трактування такої складної категорії, як «капітал». Висвітлити і систематизувати класифікаційні характеристики капіталу підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Провідна роль категорії «капітал» підкреслюється самим змістовим значенням цього поняття, що походить від латинського слова «capitalis» [2, с.3] і означає головний, основний, ґрунтовний, дуже важливий. Дослідженням цього поняття займалися вчені у всі часи. Першим дослідив категорію «капітал» давньогрецький мислитель Аристотель (384-322 рр. до

н.е.). Він розглядав капітал через призму багатства і зробив висновок, що це поняття поділяється на два види. До першого він відніс дане природою багатство, яке пов'язане з постійним нагромадженням засобів, необхідних для життя і корисних для держави чи домашнього об'єднання, але яке «не безкінечне, а має свої межі». До другого виду багатства Аристотель відніс процес накопичення грошей, що являє собою «...мистецтво наживати статок, з чим і пов'язане уявлення, нібито багатство і нажива не мають ніяких меж». Зазначені види багатства були названі Аристотелем «економіка» та «хрестастика» [11, с. 224].

Водночас накопичення багатства Аристотель вважав зайвою діяльністю. Процентні доходи він називав сумнівною та найнеприроднішою формою доходу, оскільки, на його думку, гроші призначені переважно для обміну і не можуть продовжувати нові гроші [1, с. 33]. Аристотель вважав, що багатство складається з двох складових, а саме: природне багатство і процес накопичення грошей. Перша, на його думку, має межі, друга – не має меж.

Із розвитком виробництва і товарно-грошових відносин дефініція «капітал» набула іншого значення. Її стали ототожнювати із сумою грошей, що надана в позику і приносить дохід власникові у вигляді відсотка. Причому таке трактування зберіглося майже до кінця XIX ст.

Історично сформувалася низка основних теорій капіталу, серед яких:

➤ грошова теорія меркантилістів, представники якої ототожнювали термін «капітал» з термінами «гроші», «багатство», «аванси» [8, с. 15];

➤ натуралістична теорія класичної школи політекономії, що представляє капітал як вкладення у виробництво, частину матеріальних запасів або частину багатства країни, тобто є матеріально-речовинним трактуванням капіталу [8, с. 16];

➤ теорія Карла Маркса, згідно з якою категорію капітал трактують як вартість, що приносить додану вартість [23, с. 206];

➤ теорія всеосяжного капіталу І. Фішера, згідно з якою під капіталом розуміють все те, що здатне протягом певного часу приносити дохід: «...будь-яке благо, що приносить дохід своєму власнику, незалежно від сфери застосування, є капіталом» [22, с. 52];

© Югас Еріка Федорівна, к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту Інституту економіки та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», тел. +380501600487, e-mail: efjuhas@meta.ua

Олексик Олександра Іванівна, студентка кафедри обліку та аудиту Інституту економіки та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», тел. +380680614572, e-mail: sashkaoleksuk@gmail.com

➤ теорія фінансового капіталу монетаристів, яка абсолютизує роль фінансової сфери в економіці та відповідно головну роль віддає фінансовому (грошовому) капіталу [8, с. 16];

➤ теорія людського капіталу, прихильники якої вважають людину, її знання, навички, уміння, талант, здібності та інші обдарування найважливішим фактором економічного успіху будь-якого підприємства чи країни;

➤ теорія інтелектуального капіталу, відповідно до якої капітал — права користування, торгові марки, патенти, ліцензії, ноу-хау, програмне забезпечення для комп'ютерної техніки, інструктивний та нормативний матеріали, знання, вміння, навички людей, зв'язки з клієнтами, зв'язки з постачальниками, з владою, корпоративна культура тощо [17].

Безперечно, свій внесок у визначення цієї складної дефініції вклали й українські дослідники. Видатний учений М. Туган - Барановський (1865-1919 рр.) висловив

думку, що капітал - це ті чи інші речі, котрі через певні суспільні умови набувають здатність зростати в своїй вартості і, таким чином, давати постійний дохід тому, кому вони належать [19, с. 89]. За результатами дослідження М.Туган-Барановського, диспропорційність у розміщенні капіталу є однією з головних причин економічних криз, що відбуваються в країнах.

На сучасному етапі розвитку суспільства представники західної економічної науки ототожнюють капітал з благами тривалого використання, що створюються людиною для виробництва інших товарів і послуг.

Зміна умов господарювання створює передумови для удосконалення визначення категорії «капітал». Саме тому сучасні дослідники по-різному трактують визначення цієї категорії. Характеристика визначень капіталу, що використовуються в сучасних літературних джерелах, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1. Підходи до трактування сутності поняття «капітал»

Автор	Трактування поняття
Балабанов І.Т. [3]	Капітал – це частина фінансових ресурсів. Капітал – це гроші, випущені в обіг, і доходи, що вони приносять від цього обігу.
Бідник О.І. [4]	Капітал визначається як власність, що належить фізичним або юридичним особам у даний момент і чітко відокремлена від доходу, отриманого від цієї власності протягом певного періоду.
Біла О.Г. [5]	Капітал підприємства – сукупні грошові ресурси, що використовуються на підприємстві; авансований у господарську діяльність капітал власний, позичений і залучений у сукупності.
Білоліпецький В.Г. [21]	Капітал – частина фінансових ресурсів, задіяних підприємством в оборот, і доходи, що вони приносять від цього обороту.
Бланк І.А. [7]	Капітал – загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів.
Брігхем Є.Ф. [9]	Капітал – необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.
Катан Л.І. [10]	Капітал – це накопичений шляхом збереження запас благ у формі грошових коштів і капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з фактором часу, ризику і ліквідності.
Кларк Дж. [20]	Капітал – це сума активного і виробничого багатства, що складається з матеріальних засобів виробництва.
Клименко С.М. [12]	Капітал – це сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності.
Крамаренко Г.О., Чорна О. Е. [13]	Капітал – це фінансові ресурси підприємства, необхідні для організації його господарської діяльності і використовувані в господарському обороті для одержання доходів і прибутку.
Моїсєєв С.В. [21]	Капітал - це кошти підприємства, відображені в пасиві його бухгалтерського обліку. При цьому фінансовий капітал поділяється на власний, тобто сформований за рахунок власних джерел фінансових ресурсів, і позичковий, формування якого здійснюється за рахунок позичкових фінансових джерел.
Опарін В.М. [20]	Капітал – це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства.
Поддєрьогін А.М. [14]	Капітал – це кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку.
Подольська В.О. [15]	Капітал – це вартість, яка в процесі виробництва дає нову додану вартість, тобто самозростає.
Селєзньов В.В. [16]	Капітал є взаємозростаючою вартістю, яка виступає у вигляді певної суми грошей, що витрачаються на засоби виробництва і на заробітну плату робітникам, а потім при продажі виготовленого товару знову перетворюються на гроші, але вже в більшій кількості.

Таким чином, дослідники як минулих часів, так і сучасні підходять з різних сторін до визначення цієї категорії. Одна група визначень фіксує фінансову сторону, інша - натуральну.

Балабанов І.Т. розглядає капітал як частину фінансових ресурсів. На нашу думку, таке визначення є досить неповним, тому що характеризує капітал лише як фінансовий ресурс, виражений у грошовій формі.

Бідник О.І дає інше визначення капіталу і розглядає його «як власність, що належить фізичним або юридичним особам у даний момент і чітко відокремлена від доходу, отриманого від цієї власності протягом певного періоду». Проте автор цим визначенням зазначив двоїсту сутність капіталу, що визначає його як джерело створення продуктивного капіталу та як причину виникнення зобов'язань.

Біла О.Г. зазначила структуру капіталу: власний, позичений і залучений, але визначила капітал тільки як грошовий ресурс.

Білоліпецький В.Г. у своєму твердженні капіталу виключає короткострокові фінансові зобов'язання і вважає, що капітал – це «частина фінансових ресурсів, задіяних підприємством в оборот, і доходи, що вони приносять від цього обороту». На нашу думку, це твердження є не досить зрозумілим і неповним.

Бланк І.А. у своїх дослідженнях найповніше розкрив структуру капіталу, проте не зазначив цільове використання засобів.

Брігхем С.Ф стверджує, що капітал – це необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.

Найбільш повно висвітлила визначення категорії «капітал» у своїх дослідженнях Катан Л.І. Автором зазначено грошові і капітальні блага, мету їх залучення, принципи та фактори їх функціонування.

Чітко та обгрунтовано зміст дефініції «капітал» Клименком С. М. Визначення розкрито автором детально і зрозуміло, з глибоким проникненням у сутність.

Крамаренко Г.О., Чорна О.Е. тлумачать поняття «капітал» як фінансові ресурси підприємства, які використовуються ним для одержання прибутку та необхідні йому для здійснення господарської діяльності. Це тлумачення, на нашу думку, хоча і характеризує напрям інвестування коштів, але не є цілком завершеним і зрозумілим.

Моїсєєв С.В., вивчаючи назване поняття, вважає, що капітал складається із власного і позикового капіталу, проте не відображає напрями руху коштів підприємства.

На думку Опаріна В.М., «капітал – це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти

підприємства». Це поняття визначає капітал тільки як грошові кошти і спрямоване тільки на операційну діяльність підприємства. Воно ніяк не зачіпає фінансову й інвестиційну діяльність підприємства.

Таким чином, категорія «капітал» є одним з найнеоднозначніших і незрозумілих понять, яке досліджували і досліджують вчені. Це поняття включає в себе різноманітність сутнісних сторін складного економічного процесу. Український учений-дослідник І. Бланк, з огляду на вищезазначене, пропонує розглядати основні характеристики, що визначають особливості застосування категорії «капітал», виходячи безпосередньо із практичної площини. Учений виділив 10 ознак капіталу [6, с. 12-21].

Основні характеристики капіталу, сформульовані І. Бланком:

- капітал виступає як об'єкт економічного управління;
- капітал є накопиченою цінністю;
- капітал є виробничим ресурсом, тобто фактором виробництва;
- капітал виступає інвестиційним ресурсом;
- капітал є об'єктом власності та розпорядження;
- капітал є носієм фактора ліквідності;
- капітал є носієм фактора ризику;
- капітал виступає як об'єкт надання тимчасових переваг;
- капітал є об'єктом купівлі-продажу;
- капітал виступає джерелом доходу.

Проведене дослідження категорії «капітал» дає зрозуміти, що це поняття є одним із найскладніших. Аналізувати дане поняття тільки з фінансової позиції та з точки зору отримання доходу є неправильним.

На нашу думку, дефініція «капітал» означає «сукупність грошових, матеріальних та нематеріальних ресурсів підприємства, які створюються за допомогою різних джерел і використовуються ним для здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку». Із вищенаведеного випливає, що одним із основних компонентів цієї категорії є інтелектуальний капітал, без якого в умовах ринкових відносин втрачається її сутність.

На основі здійсненого дослідження доцільно навести класифікацію капіталу господарюючих суб'єктів. Класифікацію можливих видів капіталу подано в таблиці 2.

На нашу думку, вищенаведений перелік слід доповнити класифікацією капіталу за масштабами функціонування. За цією ознакою, вважаємо, його можна поділити на: локальний, регіональний, національний, міждержавний, глобальний.

Таблиця 2. Класифікація видів капіталу (систематизовано на основі джерел [6, 14, 18, 20])

Класифікаційні ознаки	Види капіталу
За джерелами формування	<ul style="list-style-type: none"> - Власний капітал (належить підприємству на правах власності); - залучений капітал (не належить підприємству, але знаходиться у його розпорядженні тимчасово на безоплатній основі); - позиковий капітал (не належить підприємству, підлягає поверненню із сплатою відсотків)

За формою надходження у процесі кругообігу	<ul style="list-style-type: none"> - Грошовий капітал (у грошовій формі); - виробничий капітал (інвестований у виробничі активи); - товарний капітал (у товарній формі)
За характером використання у господарському процесі	<ul style="list-style-type: none"> - Працюючий капітал (бере участь у формуванні доходів); - непрацюючий капітал (не бере участі у формуванні доходів)
Залежно від джерел походження коштів	<ul style="list-style-type: none"> - Національний (вітчизняний) капітал; - іноземний капітал
За метою використання	<ul style="list-style-type: none"> - Інвестиційний капітал (використовується з метою збільшення підприємницьких можливостей); - інноваційний капітал (використовується з метою реалізації інноваційного проекту)
За формами інвестування	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансовий капітал (у грошовій формі); - матеріальний капітал (інвестований у матеріальні активи); - нематеріальний капітал (інвестований у нематеріальні активи)
За характером використання власниками	<ul style="list-style-type: none"> - Споживчий капітал (з часом втрачає функції капіталу); - накопичуваний (реінвестований) капітал (з часом забезпечує приріст)
За випуском та сплатою	<ul style="list-style-type: none"> - Номінальний (оголошений) капітал (встановлена засновниками в установчих документах сумарна вартість акції компанії, що випускаються); - випущений капітал (частина номінального капіталу, на суму якої випущено акції для розподілу між акціонерами); - оплачений капітал (частина випущеного капіталу, що оплачена акціонерами за придбані акції); - неоплачений капітал (частина випущеного капіталу, що не сплачена акціонерами за придбані акції)
За формою власності	<ul style="list-style-type: none"> - Приватний капітал (належить приватній особі); - державний капітал (належить державі); - корпоративний (акціонерний) капітал (утворюється на основі акціонерної форми власності); - спільний капітал (утворюється на основі спільної форми власності); - пайовий капітал (належить партнерським підприємствам)
За відповідністю правовим нормам функціонування	<ul style="list-style-type: none"> - Легальний капітал (контролюється суспільством і органами державного управління); - нелегальний («тіньовий») капітал (не контролюється суспільством і органами державного управління)
За способом перенесення вартості	<ul style="list-style-type: none"> - Основний капітал (переносить свою вартість на виготовлену продукцію поступово); - оборотний капітал (цілком переносить свою вартість на виготовлену продукцію)
За терміном використання	<ul style="list-style-type: none"> - Довгостроковий (сума довгострокових зобов'язань та капіталу компанії, що вкладаються на термін понад сім років, в основному – підприємницький капітал); - короткостроковий (кошти, вкладені терміном до одного року в основному – позиковий капітал)
За етапами виникнення	<ul style="list-style-type: none"> - Первинний (кошти власників підприємства, резерви, внески інших компаній та інші фінансові джерела, використовувані власниками під час створення підприємства); - вторинний (термінові субординовані запозичення підприємства, безстроковий капітал, не включений в первинний капітал, що використовується для початку фінансової або комерційної діяльності)
За необхідністю нормування	<ul style="list-style-type: none"> - Нормований (активи, щодо формування та використання яких формуються певні кількісні нормативи); - ненормований (відсутність будь-яких кількісних та якісних обмежень)
За продуктивністю використання	<ul style="list-style-type: none"> - Продуктивний (капітал, що сприяє створенню доданої вартості та зростанню прибутку підприємства); - непродуктивний (капітал, майбутні економічні вигоди від використання якого тільки покривають витрачені фінансові ресурси або взагалі відсутні)
Залежно від виду діяльності, яка здійснюється підприємством	<ul style="list-style-type: none"> - Операційний (сукупність грошових, матеріальних та нематеріальних активів, що створюються під час здійснення основної (операційної) діяльності); - інвестиційний (активи, котрі є грошовою формою кругообігу капіталу); - фінансовий (кошти, а також інші види матеріальних і нематеріальних активів, оцінені у вартісній формі, згенеровані під час здійснення фінансової діяльності)

ВИСНОВКИ

Отже, на основі проведеного дослідження можна стверджувати, що як зарубіжні, так і вітчизняні науковці приділяли значну увагу визначенню такого поняття, як «капітал». Розглянувши думки вчених з приводу трактування цієї дефініції, виявлено її неоднозначність, складність і багатогранність. Зазвичай у різних енциклопедичних виданнях

«капітал» характеризують як всім відоме, але складне поняття. З іншого боку, всі вищевказані визначення доповнюють одне одного і надають можливість найбільш повно і зрозуміло трактувати дефініцію «капітал».

Напрямом подальших досліджень може бути розроблене нових підходів до трактування категорії «капітал», її вдосконалення, повне та детальне висвітлення.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агапова И.И. История экономической мысли [Электронный ресурс] / И.И. Агапова. – М. : Эксмо, 1998. – 248 с. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/agap/
2. Базилевич В.Д. Сутність, структура і оборот капіталу [Текст] / В.Д. Базилевич, О.П. Колчигін, С.М. Свіридов. – К. : Київ. держ. торг-екон. ун-т, 1995. – 36 с.
3. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента: учебное пособие [Электронный ресурс] / И.Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 477. – ISBN 5-279-01756-6. – Режим доступа: <http://bookre.org/reader?file=1342488>
4. Бідник О.І. Поняття капіталу підприємства та його еволюція [Електронний ресурс] / О.І. Бідник // Науковий вісник. – 2007. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlut/17_2/131_Bidnyk_17_2.pdf
5. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств [Текст] / О.Г. Біла // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С.112-119.
6. Бланк И.А. Управление формированием капитала [Электронный ресурс] / И.А. Бланк. – К. : Ника- Центр, Эльга, 2002. – 512 с. - Режим доступа: <http://www.alleng.ru/d/econ-fin/econ-fin056.htm>
7. Бланк И.А. Управление формированием капитала [Текст] / И.А. Бланк – К.: «Ника-Центр», 2008. – 656 с.
8. Богачева Г.Н. О многообразной трактовке категории «капитал» [Электронный ресурс] / Г.Н. Богачева, Б.А. Денисов // Менеджмент в России и за рубежом. — 2000. — № 1. — С. 13-24. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/press/management/2000-1/02.shtml>
9. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту [Текст] : навч. посібник / Є.Ф. Брігхем. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 560.
10. Катан Л.І. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посібник / Л.І. Катан, Л.І. Бровко, Н.П. Дуброва, Н.В. Бондарчук. – Суми: «Довкілля», 2009. – 184 с.
11. Квасницька Р.С. Управління капіталом підприємства через призму еволюції його визначення та змісту як економічної категорії [Електронний ресурс] / Р.С. Квасницька // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : економічна. – Донецьк : ДонНТУ, 2003. – Вип. 56. – С. 223-229. - Режим доступа: <http://www.libs.com.ua/a-ekonomika/25062-1-upravlinnya-cilovoju-strukturoju-kapitalu-pidpri-mstva.php>
12. Клименко С.М. Управление конкурентоспособностью предприятия [Текст]: навч. посіб. [Електронний ресурс] / С.М. Клименко. – К: КНЕУ, 2008. – 520 с. – Режим доступа: <http://studentam.kiev.ua/content/view/754/83/>
13. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: підруч. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: ЦНЛ, 2006. – 520 с.
14. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручник / А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2008. – 536 с.
15. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. [Електронний ресурс] / В.О. Подольська, О.В. Ярш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 202 с. – Режим доступа: http://proeconomic.ru/book/finans_analiz/161-fnansoviy-analizu-podolska-vo-yarsh-ov-2007.html
16. Селєзнев В.В. Основы рыночной экономики Украины: учеб. пособ. [Электронный ресурс] / В.В. Селєзнев. – 2-е изд., доп. и перераб. – К.: А.С.К., 2002. – 656 с. - Режим доступа: <http://www.lib.ua-ru.net/content/35.html>
17. 17. Стельмашук Ю.А. Сутнісний аналіз капіталу в контексті управління ефективністю його використання та відтворення [Електронний ресурс] / Ю.А. Стельмашук. - Режим доступа: www.nbu.gov.ua/portal/Soc...2/79.pdf
18. Суярова О.О. Узагальнення існуючого досвіду класифікації капіталу підприємства [Електронний ресурс] / О.О. Суярова. – Режим доступа : http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2009/Econom_2_09/09soodkk.pdf
19. Туган-Барановський М.І. Політична економія: курс популярний [Електронний ресурс] / М.І. Туган-Барановський. – К. : Наукова думка, 1994. – 264 с. - Режим доступа: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=48225>
20. Черемісова Т.А. Подальше дослідження економічної сутності капіталу, його видів та функціональної ролі у діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Т.А. Черемісова. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpcdhtu/2008_21_1/articles/Pitanya_econom/32_Cheremisova.pdf
21. Юшко С.В. Критичний аналіз економічної сутності поняття «капітал підприємства» / С.В. Юшко, А.А. Лугова // Вісник економіки, транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С.234-238.
22. Fisher I. The Nature of Capital and Income [Електронний ресурс] / I. Fisher. — L., 1977. — 278 p. – Режим доступа: <http://cowles.econ.yale.edu/P/cd/d09b/d0992.pdf>
23. Marx K. Grundrisse der Kritik der Politischen Ökonomie [Електронний ресурс] / K. Marx // Marx-Engels Werke. — Berlin: Dietz, 1983. — Bd. 42. — 959 s. – Режим доступа: http://www.mlwerke.de/me/me42/me42_375.htm

Одержано 15.05.2014 р.